

aneksii Krymu // Pivden Ukrainy: etnoistorychnyi, movnyi, kulturnyi ta relihiinyi vymiry: zbirka naukovykh prats. – Vyp.6. – Kherson, 2017.

3. Hai–Nyzhnyk P. P. Rosiia proty Ukrainy (1990–2016 rr.): vid polityky shantazhu i prymsu do viiny na pohlynnannia ta sprobny znyshchennia. – K.: «MP Lesia», 2017.

4. Holos Ukrainy. – 2008. – 28 liutoho.

5. Holos Ukrainy. – 2008. – 12 travnia.

6. Holos Ukrainy. – 2008. – 22 travnia.

7. Holos Ukrainy. – 2008. – 7 chervnia.

8. Holos Ukrainy. – 2008. – 23 lypnia.

9. Holos Ukrainy. – 2008. – 10 zhovtnia.

10. Holos Ukrainy. – 2008. – 25 veresnia.

11. Holos Ukrainy. – 2008. – 15 lystopada.

12. Holos Ukrainy. – 2008. – 13 hrudnia.

13. Holos Ukrainy. – 2008. – 31 hrudnia.

14. Holos Ukrainy. – 2009. – 17 sichnia.

15. Holos Ukrainy. – 2009. – 24 bereznia.

16. Holos Ukrainy. – 2009. – 30 kvitnia.

17. Holos Ukrainy. – 2009. – 23 travnia.

18. Holos Ukrainy. – 2009. – 1 lypnia.

19. Holos Ukrainy. – 2009. – 16 lypnia.

20. Holos Ukrainy. – 2009. – 23 lypnia.

21. Holos Ukrainy. – 2009. – 18 serpnia.

22. Holos Ukrainy. – 2009. – 10 zhovtnia.

23. Holos Ukrainy. – 2009. – 21 lystopada.

24. Holos Ukrainy. – 2009. – 18 hrudnia.

25. Holos Ukrainy. – 2010. – 6 liutoho.

26. Holos Ukrainy. – 2010. – 10 kvitnia.

27. Ekonomichna pravda. – 2009. – 15 sichnia.

28. Lytvyn khoche, shchob Budapeshtskiy memorandum buv ratyfikovany krainamy–uchasnytsiamy // NewsRu.ua. – 2009. – 15 kvitnia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.newsru.ua/arch/ukraine/15apr2009/memor.html>.

29. Lytvynenko O., Horbulin V. Yevropeiska bezpeka: mozhlyvyi shliakh poslabty vyklyky ta zahrozy // Dzerkalo tyzhnia. – 2009. – №43.

30. Protokol dopytu kolyshnoho prezydenta Ukrainy V. Yushchenka vid 26 kvitnia 2011 r. u spravi Yu. Tymoshenko // Pavlo Hai–Nyzhnyk – doktor istorychnykh nauk. Osobystyi sait [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http://www.hai–nyzhnyk.in.ua/doc2/2011\(04\)26.protocol_dopytu.php](http://www.hai–nyzhnyk.in.ua/doc2/2011(04)26.protocol_dopytu.php).

31. Sviatun O., Sviatun O. Budapeshtskiy memorandum ta yoho spivvidnoshennia z Dohovorom pro nerozpovsiudzhennia yadernoi zbroi // Viche. – 2014. – №20. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.viche.info/journal/4405/>.

32. Stenohrama vystupiv kandydativ u prezydenty Ukrainy V. Yanukovycha ta V. Yushchenka pid chas teledbativ na telekanali «Inter» (16 lystopada 2004 r.) // Pavlo Hai–Nyzhnyk – doktor istorychnykh nauk. Osobystyi sait [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http://www.hai–nyzhnyk.in.ua/doc2/2004\(11\)16.teledebaty.php](http://www.hai–nyzhnyk.in.ua/doc2/2004(11)16.teledebaty.php).

33. Taiemna dyplomatychna depesha posla posla SShA v Ukraini V. Teilor: «Ukraina: Firtash rozpovidaie pro sebe amerykanskomu uriadovi» (10 hrudnia 2008 r.) Wikileaks // Pavlo Hai–Nyzhnyk – doktor istorychnykh nauk. Osobystyi sait [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http://www.hai–nyzhnyk.in.ua/doc2/2008\(12\)10.Taylor.php](http://www.hai–nyzhnyk.in.ua/doc2/2008(12)10.Taylor.php).

34. Ternopil'ska obrada vymahaie rozirvaty Budapeshtskiy memorandum // Korrespondent.net. – 2009. – 28 serpnia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/948837–ternopil'ska-obrada–vimahaie–rozirvati–budapeshtskij–memorandum>.

35. Tefft Dzh. Ukraina: Pytanniam bezpeky v perebihu vyborchoi kampanii nadaietsia malo uvahy (sichen 2010 r.) // Pavlo Hai–Nyzhnyk – doktor istorychnykh nauk. Osobystyi sait [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.hai–nyzhnyk.in.ua/doc2/2009.Tefft.php>.

36. Transformatsiia natsionalnykh kontseptsii bezpeky yak vidpovid na novi hlobalni ta rehionalni vyklyky i zahrozy: dosvid Ukrainy ta NATO: zb. mizhnar. konf. – K.: NISD, 2012.

37. Uriadovyi kurier. – 2008. – 23 liutoho.

38. Uriadovyi kurier. – 2008. – 5 bereznia.

39. Uriadovyi kurier. – 2009. – 9 zhovtnia.

40. Khartiia Ukraina–SShA pro stratehichne partnerstvo, 19 hrudnia 2008 roku // Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiinyi sait [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=840_140.

41. Shcho take Budapeshtskiy memorandum i chomu vin nam ne dopomozhe // Presa Ukrainy. – 2014. – 2 bereznia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://uapress.info/uk/news/show/17656/>.

42. Yushchenko hotovy povernuty Ukraini yadernyi status // Obozrevatel. – 2009. – 1 veresnia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://obozrevatel.com/news/2009/9/1/213049.htm>.

43. Joint Statement by President George W. Bush and President Viktor Yushchenko / A New Century Agenda for the Ukrainian–American Strategic Partnership, April 4, 2005 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://georgewbush–whitehouse.archives.gov/news/releases/2005/04/20050404–1.html>.

Hai–Nyzhnyk P. P., Doctor of Historical Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Sciences, Head of the Department of Historical Studies at the Research Institute of Ukrainian Studies (Ukraine, Kyiv), Hai–Nyzhnyk@ukr.net

Ukrainian–Russian intergovernmental relations under the presidency of V. Yushchenko (2004–2010): a view from the recent past

Covered Ukrainian–Russian intergovernmental and diplomatic relations during the presidency in Ukraine V. Yushchenko (2004–2010). The political and diplomatic efforts of the President, Prime Minister and the Ministry of Foreign Affairs in the interstate relations between Ukraine and the Russian Federation in the fields of geopolitics, energy, economics and military cooperation, in particular regarding the conditions of the Black Sea Fleet's stay in the Crimea, are analyzed.

Keywords: history of diplomacy, Ukrainian–Russian relations, Yushchenko.

* * *

УДК 323.21:658

Деревінський В. Ф.,

професор, доктор історичних наук,
професор кафедри політичних наук, Київський
національний університет будівництва і архітектури
(Україна, Київ), vasyldr@ukr.net

ПИТАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ЧИННИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ В ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПАРТІЙ

Звернута увага на актуальне в даний час для української держави та її громадян питання енергоефективності та енергозбереження. Вбачаючи суттєвий вплив запровадження енергозберігаючих технологій для національної консолідації української спільноти, в статті сфокусовані акценти на аналізі програмних документів партій щодо означеної проблеми. Методологічною основою дослідження послужив конкретно–історичний, порівняльний та історико–аналітичний методи. Використано принципи об'єктивності, історизму, багатфакторності. У висновках зазначено про важливість на сьогоденнішому етапі державотворення сформулювати концепцію консолідації українського суспільства. В партійних програмах ідеться про необхідність консолідації держави і громадян, однак не розроблено чітких механізмів цього. Основний акцент в процесі національної консолідації звернуто на гуманітарні та культурні чинники без врахування економічних.

Ключові слова: енергоефективність, енергозбереження, національна консолідація, партія, програма.

Останнім часом українське суспільство дедалі більше виявляє зацікавленість до питань енергоефективності та енергозбереження. Стрімко зростаючі тарифи на комунальні платежі змушують власників помешкань та підприємств задумуватись над механізмом зменшення витрат. Перед урядом країни також стоять завдання забезпечити постачання оптимальних за ціною і якістю енергоносіїв як і їх раціональне використання. Вартість та наявність енергоносіїв впливає на добробут громадян й національну безпеку держави. З огляду на це питання енергоефективності та енергозбереження є актуальною

темою для наукового аналізу і вироблення ефективних методик їх практичної реалізації. Потребує належного вивчення взаємозалежність впливу запровадження енергозберігаючих технологій на національну консолідацію українського суспільства.

Питання щодо значення енергоефективності для консолідації спільноти ще не набуло належного вивчення у науці, хоча дослідники аналізували окремі його аспекти, в основному в домені держуправління. О. Суходола вивчав енергоефективність у безпековому контексті [9], Г. Дмитренко – щодо стимулювання ОСББ [2]. Потрібно відмітити, що останнім часом з'явилися розвідки стосовно політики енергоефективності як чинника консолідації суспільства авторства С. Перегуди [4].

Зважаючи, що науковий пошук перебуває на підступах до осмислення концептуальних засад означеної теми підготовлена ця стаття. У ній зроблена спроба проаналізувати як в програмах сучасних українських партій та їхніх лідерів представлене розуміння рівня важливості енергозбереження для національної консолідації українського суспільства. Завданням статті є привернути увагу суспільства та науковців зокрема до цієї теми, а також поглибити її наукове вивчення.

Україна недавно пережила надскладні драматичні моменти пов'язані з загрозою національного суверенітету, територіальної цілісності, суспільної стабільності, небезпеки втрати перспективи розвитку. Ці виклики особливо загострили потребу вироблення концепції консолідації українського суспільства. Багато хто з українців усвідомив залежність розвитку різних держав від рівня національної консолідації спільноти.

Революція Гідності та російська інтервенція спричинились до зростання національної свідомості. Проте, на переконання заступника директора Національного інституту стратегічних досліджень Я. Жалило, експлуатація створеного хвилею консолідуючого патріотизму запаса міцності є обмеженою [3]. Тому варто не баритися із втіленням державної політики національної консолідації.

Національна консолідація виявляється у внутрішній єдності нації на основі спільних національних інтересів, цінностей та історичного минулого. Загальноприйнятні системні засадничі цінності як для офіційних інституцій, так і багатоманітного (чи мультикультурного) соціуму утверджується за умов існування єдиного інформаційного, соціокультурного та гуманітарного простору в державі. Витворення такого простору становить гарантією національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності.

Вироблення прагматичних перспективних стратегічних цілей і завдань, які становлять спільні національні інтереси є неодмінною ознакою утвердження і прогресу національного проекту. Тож, здійснення стратифікації на ближній і віддалений час найнагальніших цілей є вимогою часу.

Серед низки важливих завдань, які можуть увійти в групу першочергових національних інтересів можна означити енергозбереження. Енергетична політика одна з найважливіших складників національної безпеки України, від її ефективного провадження залежить збереження політичного і економічного суверенітету держави. На це впливає висока енергомісткість економіки, дефіцит енергоресурсів, особливо нафти

та газу, залежність від зовнішнього їх постачання, зношеність інфраструктури тощо... З 18,6 млрд. куб. м газу, який витрачається на потреби ЖКГ, за призначенням на опалення витрачається всього 7,2 млрд. куб. м. [4, с. 143]. З майже 7 млн. будинків, які є в країні, близько 80% з них потребують термомодернізації, кошти на яку ні в державі, ні у власників будинків немає. Це понад \$30 млрд.

Енергетичний потенціал України як енергодефіцитної держави незначний, натомість потенціал енергозбереження є вагомим, що дасть змогу за рахунок заходів технічного та структурного енергозбереження майже на 50% зменшити рівень енергоспоживання у 2030 році [1, с. 12].

За такої ситуації забезпечення енергоефективності країни стає одним з національних пріоритетів, який підпадає під поняття чинника національної консолідації. Ефективність політики енергозбереження, а відтак посилення економічної незалежності країни та покращення соціально-економічного становища населення, поліпшення його житлових умов та психологічного стану залежить від ініціативності окремих громадян, які об'єднанні на місцях в громади будуть вирішувати ці питання.

Важлива роль в цьому процесі покладається на державну владу, яка повинна задіяти механізми популяризації і підтримки запровадження енергозберігаючих технологій. Можуть долучитися до цієї справи релігійні організації, які на своєму рівні сприятимуть формуванню нових ціннісних основ суспільства.

Свою участь в національній консолідації української спільноти, на основі популяризації серед населення загальнооб'єднуючих ідей щодо громадської інтеграції заради спільного впровадження енергозберігаючих технологій неодмінно варто взяти українським політичним гравцям.

В програмах різних сучасних українських політичних партій спроектований той тип держави і суспільства за побудову якого вони ведуть політичну боротьбу. В більшості з них ідеться про розбудову можливої, могутньої, впливової української держави, яка гарантує непорушність прав і свобод своїх громадян та створює умови для забезпечення їхнього добробуту. Члени партій дедалі більше переймаються питаннями консолідації держави та інтеграції суспільства. Для цього пропонують зрозуміти існуючі і сформувані нагально необхідні нові цінності [7; 6]. Така ціннісна основа суспільства розглядається насамперед в домені єдиного національного гуманітарно-культурного простору.

Беззаперечно для витворення перспективного суспільства важливо забезпечити зв'язок сучасників із попередніми поколіннями, який добре забезпечується через певні культурні коди, історичну пам'ять, національні традиції, мову. Крім того, важливо виробити пріоритетні цілі розвитку країни для максимального її духовного і економічного піднесення. Проте економічні чинники консолідації спільноти в програмах сучасних українських політичних партій не мають такої чіткої наголошуваної артикуляції як культурно-гуманітарні. Фактично немає переліку нагальних цілей і завдань втілення «політики національного економічного прагматизму». Тому потрібно систематизувати з враху-

ванням нагальності терміну реалізації стратегічні національні інтереси, які працюватимуть на національну консолідацію українського суспільства. Розробити методологію їхньої реалізації.

Питанням енергоефективності та енергозбереження відводиться певне місце в програмах сучасних українських політичних партій. Не кожна партія вдається до його конкретизації, обмежившись окремим рядком, щось на кшталт важливості державної програми підвищення енергоефективності для економіки країни тощо [5]. Не розглядається енергозбереження як чинник консолідації української спільноти. Переважно ідеться про диверсифікацію постачання енергоносіїв, збільшення їх власного видобутку, зменшення їх споживання, або розвиток альтернативних джерел енергозабезпечення тощо.

З аналізу партійних документів випливає, що розробці питань пов'язаних з енергетичною безпекою країни тривалий час значна увага надається Всеукраїнським об'єднанням «Свобода». Члени «Свободи» пропонують ухвалити державну програму енергетичної незалежності України. В цьому контексті виходять з ініціативою розробити і впровадити державну програму стимулювання енергоощадних технологій, здійснювати інвестування в технології енергопостачання, що мають посприяти зменшенню енергетичних потреб держави та знизити ціни на комунальні послуги, що позитивно відіб'ється на соціальному кліматі в країні.

Деталізоване бачення впровадження енергозбереження в країні представлено в програмі «Радикальної партії Олега Ляшка», де крім іншого розписані методи стимулювання та примусу за неощадне використання енергоносіїв на рівні підприємств і окремих споживачів [8].

Підсумовуючи наголосимо про важливість на сьогоденному етапі державотворення сформувати концепцію консолідації українського суспільства. В партійних програмах ідеться про необхідність консолідації держави і громадян, однак не розроблено чітких механізмів цього. Переважно констатується потреба формування ціннісної орієнтації суспільства на основі історичної пам'яті, культурних традицій, мови. Незвернуто увага на те, що для підвищення ефективності процесу консолідації поряд із виробленням єдиного соціокультурного та гуманітарного простору країни варто задіювати також економічні чинники. Важливе місце серед них має посісти енергозбереження, що сприятиме посиленню національної безпеки країни, підвищенню рівня громадянської інтеграції, покращенню добробуту громадян. Популяризація енергозбереження може вплинути на зміну суспільної свідомості громадян в бік відповідального ставлення до своїх потреб, інтересів, оточуючих, навколишнього середовища. Зрозуміло, що для цього буде потрібний тривалий період історичного розвитку спільноти, однак колись його необхідно почати, щоб отримати омріяний поступ.

Список використаних джерел

1. Дзяна Г. О. Удосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері енергозбереження України: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Г. О. Дзяна. – Л., 2008. – 21 с.

2. Дмитренко Г. В. Державне стимулювання населення, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків / Г. В. Дмитренко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2015. – №4. – С.44–49.

3. Жалило Я. Війна, мир та економіка / Я. Жалило // Дзеркало тижня. – 2014. – 7 листопада.

4. Перегуда С. Інноваційний потенціал енергозбереження та енергоефективності у житловому секторі: політичні аспекти / С. Перегуда // Наукові праці МАУП. – 2017. – Вип.1. – С.140–145.

5. Програма Народного фронту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfront.org.ua/program>.

6. Програма партії «Удар» Віталія Кличка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://klichko.org/about/programma>.

7. Програма партії Блок Петра Порошенка «Солідарність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://solydarnist.org/?page_id=874.

8. Радикальна партія Олега Ляшка. Програма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politiko.ua/parties/program?id=74>.

9. Суходоля О. М. Енергоефективність економіки в контексті національної безпеки. – К.: НАДУ, 2006. – 400 с.

References

1. Dzjana G. O. Udoskonalennja mehanizmiv realizacii' derzhavnoi' polityky u sferi energozberezhennja Ukrainy: avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02 / G. O. Dzjana. – L., 2008. – 21 s.

2. Dmytrenko G. V. Derzhavne stymuljuvannja naseleonnja, ob'jednan' spivvlasnykiv bagatokvartyrnyh budynkiv / G. V. Dmytrenko // Visnyk Nacional'noi' akademii' derzhavnogo upravlinnja pry Prezidentovi Ukrainy. – 2015. – №4. – S.44–49.

3. Zhalylo Ja. Vijnja, myr ta ekonomika / Ja. Zhalylo // Dzerkalo tyzhnja. – 2014. – 7 lystopada.

4. Pereguda Je. Innovacijnyj potencial energozberezhennja ta energoefektyvnosti u zhytlovomu sektori: politychni aspekty / Je. Pereguda // Naukovi praci MAUP. – 2017. – Vyp.1. – S.140–145.

5. Programa Narodnogo frontu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://nfront.org.ua/program>.

6. Programa partii' «Udar» Vitalija Klychka [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://klichko.org/about/programma>.

7. Programa partii' Blok Petra Poroshenka «Solidarnist'» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://solydarnist.org/?page_id=874.

8. Radykal'na partija Olega Ljashka. Programa [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://politiko.ua/parties/program?id=74>.

9. Suhodolja O. M. Energoefektyvnist' ekonomiky v konteksti nacional'noi' bezpeky. – K.: NADU, 2006. – 400 s.

Derevynskyi V. F., professor, Doctor of Historical Sciences, Professor of chair of Political Science of Kyiv National University of Construction and Architecture, (Ukraine, Kyiv), vasyldr@ukr.net

Issues of energy efficiency and energy saving as factors of national consolidation in the program documents of modern Ukrainian parties

In the presented article attention is paid on relevant now for Ukrainian state and its citizens energy efficiency and energy saving issues. Considering the significant impact of the introduction of energy saving technologies for the national consolidation of the Ukrainian community, the article is devoted to the analysis of the party programs regarding the abovementioned problem. The methodological basis of study served a concrete historical, comparative, historical and analytical methods. Used principles of objectivity, historicism, multifactorial. In the conclusions states that at the present stage of state-building it is necessary to form the concept of the consolidation of Ukrainian society. In party programs talking about the need to consolidate the state and citizens however, it is not prescribed how to do it. The main emphasis in the process of national consolidation is on humanitarian and cultural factors without taking into account the economic ones.

Keywords: energy efficiency, energy saving, national consolidation, party, program.

***